

Антоніна Федорець
засновниця, викладачка Мовної школи China Hill Club TM,
магістр за спеціальністю «Психологія»
кафедри авіаційної психології
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ РІЗНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬО- НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПАНДЕМІЄЮ

Модернізація освіти повинна розглядатись як важлива суспільна проблема, оскільки сфера освіти є посередником між особистістю, суспільством і державою, реально впливає на гармонізацію їх відносин [12]. Але несподівана пандемія внесла свої корективи в діяльність та модернізацію освітньої галузі.

Довелося налаштовувати навчальний процес з очної форми у дистанційну, онлайн та змішану форму навчання. Пандемія призвела до суттєвих змін у сфері освіти дітей та дорослих протягом 2020 року в усьому світі. Викликала вона освітні проблеми і в Україні. Складні ситуації у людському житті нерідко виводять з емоційної рівноваги та зумовлюють посилення переживань. Однак кожний виклик - можливість розвитку та самопізнання. Щоб використати цю можливість, слід спиратися на існуючі психологічні знання щодо природи емоцій і почуттів та долучитися до практики самовдосконалення. [8]. Саме пандемія і стала викликом до модернізації різних форм навчання в освітньо-науковому просторі всього світу та України.

Переважає більшість країн, принаймні, на деякий час закрили всі заклади освіти. За даними ЮНЕСКО, на квітень 2020 року всі школи було закрито у 191 країні світу, де мешкають понад 90% усіх учнів планети. Крім того, ці дані не включають учнів додаткової освіти для дітей та дорослих, таких як центри розвитку дитини, мовні курси, гуртки тощо. Освіта є одним з основних прав людини, що закріплене у 26 статті Декларації прав людини, Конституції України та галузевих законах. Стаття 53 Конституції України та Закон України «Про освіту» гарантують загальний доступ до освіти незалежно від місця проживання дитини, соціального походження, стану здоров'я, мови спілкування та інших факторів. Право на освіту

в Україні реалізується переважно через публічні (державні і комунальні) заклади освіти.

Процес навчання під час карантину навесні був напруженим для всіх учасників освітнього процесу: вчителів, школярів, батьків, викладачів, студентів, дорослих, які отримують додаткову освіту та додаткові знання в певних галузях освіти. Через відсутність або брак попереднього досвіду дистанційного та онлайн навчання виникла ціла низка освітніх проблем. Тобто, модернізаційні процеси, в першу чергу, мають відношення саме до дистанційної, онлайн та змішаної форми навчання, зокрема, виникла необхідність модернізації технічного аспекту.

Метою даної статті є дослідження актуальності проблеми модернізаційних процесів в освітньо-науковому просторі України у вигляді дистанційної та онлайн освіти через пандемію та виявлення основних проблем, що виникають на шляху впровадження дистанційного та онлайн навчання в освітній процес в Україні. Головне питання, яке постало щодо нових реалій онлайн-навчання, як саме такий підхід змінить якість української освіти, які проблеми необхідно вирішити для модернізації освіти.

Дистанційна освіта не є суттєво новим досвідом в освітній діяльності, теоретичні дослідження з питань дистанційного навчання базуються на методологічних працях С.Архангельського, Ю. Бабанського, С. Гончаренка, В. Сагарди, Л. Виготського, О. Матюшкіна, Н. Тализіної та інших. Значних зусиль до формування системи дистанційного навчання доклали вчені С. Батишев, О. Кірсанов, О. Пехота, Л. Романишина, П.Сікорський; психологи Б. Ананьєв, Г. Балл, В. Виготський, М.Данилов та інші, у творчому доробку яких аналізується процес індивідуалізації особистісно-орієнтованого навчання.

Історично дистанційне навчання виникло у 1840 році, коли Ісаак Пітман запропонував навчання через поштовий зв'язок для студентів Англії [2]. Інтенсивний розвиток дистанційної освіти в Європі та Америці розпочався в 70-і роки. В Україні дистанційна форма освіти запроваджується з 2000 року і регулюється Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні і Положенням про дистанційну освіту МОН України, яке було затверджено Наказом № 40 Міністерства освіти і науки України від 21.01.2004 р. Саме в цьому документі наведено визначення поняття

«дистанційне навчання» - це індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Онлайн навчання також не є новою формою освіти. Але наведені вище форми навчання вперше за всю історію набули такої масштабності як в Україні так і в світі, як під час пандемії.

На жаль, жодних ґрунтовних досліджень стосовно запровадження дистанційного та онлайн навчання в умовах карантину в Україні ще не проводилось. Проте онлайн-опитування засвідчують, що у 55,53% шкіл дистанційне навчання було проблемою, як і 47,5% викладачів, які раніше не використовували технології дистанційного навчання у своїй педагогічній діяльності.

За даними опитування, проведеного освітнім омбудсменом, більшість дітей (81,6%) використовували мобільні телефони для дистанційного навчання. Натомість ноутбуком користуються 45,6% та стаціонарним комп'ютером - 34,3%.

Водночас не всі завдання можливо виконувати на телефоні, тому діти могли потребувати ноутбуків чи комп'ютерів, які належали батькам. На сьогоднішній день немає можливості встановити, як карантин вплинув на рівень знань учнів. На жаль, в Україні не проводилися ґрунтовні дослідження про те, як проходило дистанційне навчання в закладах вищої освіти. Однак можна припустити, що викладачі так само стикалися з проблемою браку досвіду та навичок дистанційного навчання, організовуючи роботу самостійно. Зокрема, жодних досліджень онлайн освіти додаткових форм навчання для дітей та дорослих, таких як курси іноземних мов, гуртків та інших видів додаткової освіти в Україні не проводилось.

Використовуючи дослідження серед учнів різних вікових груп (від 6 років до 60) мовної школи ChinaHill Club можна виокремити певну низку проблем та переваг онлайн освіти дітей та дорослих.

Для дітей молодшого та середнього шкільного віку додаткова онлайн освіта є менш ефективною, ніж очна освіта.

Для підлітків, студентів та дорослих додаткова онлайн освіта зберігає однакову якість нарівні з очною освітою за умови меншої кількості учнів в групі та / або індивідуальній формі навчання.

Зокрема, для викладача ведення онлайн уроку є більш емоційно та інформаційно напруженим. Під час занять у групах учнів молодшого віку рівень емоційного напруження у викладачів зростає.

Наявність актуальних проблем, які потребують модернізаційного процесу в онлайн та дистанційному навчанні: - брак у вчителів та викладачів попереднього досвіду дистанційного навчання; - брак універсального доступу до інтернету та обладнання, необхідного для навчання; - значна частина навчального матеріалу при дистанційній формі освіти залишається для самостійного опрацювання незалежно від віку учня, що робить неможливим навчатися дітям без допомоги дорослих.

Особливої уваги потребує ментальне здоров'я вчителів та учнів. Зокрема, модернізація аспекту освітньої діяльності із спрямуванням на ментальний та духовний розвиток особистості стала ще більш актуальною з появою пандемії. Духовний розвиток - це процес свідомого самовдосконалення особистості, що спрямовує людину на підпорядкування свого природного та соціального "Я" вищим ідеалам, цінностям і сенсам у руслі Краси, Добра та Істини, гармонізацію поведінки та способу життя, збагачення духовних надбань людства результатами власної діяльності. На відміну від психологічного, духовний розвиток, зумовлений не тільки соціалізацією людини, але й активізацією духовного "Я", яке може вступати у протиріччя з "Я" соціальним і "Я" природним (біологічним). Сьогодні в освітній діяльності даному аспекту приділяється замало часу та уваги. Існує необхідність впровадження нових дисциплін, або удосконалення існуючих, які будуть спрямовані на розвиток особистості, ставлення до світу та розуміння себе в світі.

Яскравим прикладом подібної модернізації є постуаове впровадження в шкільну програму іноваційного інтегрованого курсу «Людина. Родина. Світ.».

Література

1.Алієв О., Москальова Л., Помиткін Е. Людина. Родина. Світ. Київ , Україн а: «Майстер книг», 2018.

2.Ахмад І.М. Навчання в дистанційній і змішаній формі студентів ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1067>.

3. Воронкін О.С. Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем вищих навчальних закладів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/vsunud/2009-06/09vosnzu.htm>.

4. Воронкин А.С. Предварительные итоги опроса «Дистанционное образование сегодня» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tdo.at.ua/news/do/2011-06-23-36>

5. Моїсеєва Ю.Ю. Дистанційне навчання: інноваційна форма вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/7639/1/1.pdf>

6. Помиткін Едуард. Виклики сьогодення та пріоритети сучасної освіти. індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій: збірник наукових праць / за заг. ред. Л.В. Помиткіної, О.М.Ічанської. – К. : ТОВ «Альфа-ПК», 2020. – С.212-216.

7. Помиткін Е.О. Філософсько-психологічні засади розробки психологічного супроводу навчання дорослих / Психологічний супровід навчання різних категорій дорослого населення: монографія / [Помиткін Е.О., Рибалка В.В., Ігнатюк О.М., Павлик Н.В., Становських З.Л., Радзімовська О.В., Татаурова-Осика Г.П., Бастун М.В., Іванова О.В., Шевченко А.М., Заєць І.В., Жмурко М.Д.] – Київ, 2019. – с.7- 4.

8. Помиткін Е. О. Врахування психологічних закономірностей духовного розвитку особистості при побудові психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу / Е. О. Помиткін // На порозі нової доби: актуальні моделі освіти та здоров'я: матеріали Міжнар. наук.–практ. конф. (22- 25 трав. 2003 р., м. Київ) ; Національний технічний університет України “КПІ”. – К., 2003. – С. 54.

9. Помиткін Е. О. Психологічне забезпечення духовного становлення молоді в позашкільних навчальних закладах / Едуард Помиткін // Соціально-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (23-25 жовт. 2002 р., м. Київ) / [уклад.: І. Д. Бех, О. В. Биковська, В. В. Вербицький, Л. І. Ковбасенко та ін.]; Республіканський еколого-натуралістичний центр учнівської молоді. – К.: РННЦ “ДНІТ”, 2003. – С. 42-48.

10. Помиткін Е.О. Духовний розвиток особистості як стратегічна мета освітньої діяльності: тези доп. / Е. О. Помиткін // На порозі нової доби: актуальні моделі освіти та здоров'я у сучасному світі: міжнар. наук.-практ. конф. (31 трав. – 1 черв. 2002 року, м. Київ); Національний технічний університет України «КПІ». – К., 2002. – С. 63.

11. Помиткін Е. О. Розвиток особистості учня і вчителя: гуманізація управління в школі: метод. рек. / Е. О. Помиткін. – К.: ІПППО АПН України, 1999. – 40 с.

12. Сисоєва С.О. Суспільство і особистість: гармонізація розвитку / С.О. Сисоєва // Рідна школа, – 2012. - No 12 (996). – 80 с. – С. 8-12.

13. Толочко В. М. Проблемні аспекти дистанційної форми освіти та можливості її використання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.provisor.com.ua/archive/2009/N11/padfo_119.php.

14. Zinovieva, I.S., Artemchuk, V.O., Iatsyshyn, A.V., Popov, O.O., Kovach, V.O., Iatsyshyn, A.V., Romanenko, Y.O., Radchenko, O.V. The use of online coding platforms as additional distance tools in programming education (2021) Journal of Physics: Conference Series, 1840 (1), art. no. 012029.